

Úvod do studia historie

doc. PhDr. František Stellner, Ph.D.

2. semestr

Dvouhodinový seminář, zakončený zkouškou. Studenti prakticky aplikují studium klasifikace historických pramenů, organizace a práce v knihovnách a archívech, zásad ediční techniky a transkripce a základů historické kritiky, interpretace, historické syntézy, slovního ztvárnění historického poznání, žánrů vědecké literatury. Dále se naučí používat metody historikovy práce (např. metoda sondy, statistické metoda, komparace, biografická metoda). Studenti budou seznámeni též s novými elektronickými médii a s historickými pracovišti v České republice a zahraničí.

Atestace: (upraveno vzhledem k nouzovému stavu 30. 4. 2020)

Úvod do studia historie II A - AHES1002 (4 kredity)

KLP bude udělen na základě 1) zodpovězení či splnění 26 otázek a úkolů v Moodle; 2) předložení ke kontrole a schválení 5 stránek seminární práce; 3) odevzdání 2 referátů na metody tematicko-metodologickou oblast s powerpointovou prezentací; 4) schválení konečné verze seminární práce.

Seminární práce musí vycházet z nevydaných pramenů (archivních), minimálně z 5 vydaných pramenů, dobového tisku, minimálně z 15 odborných knih, studií, článků a 1 kvalifikační práce.

Úvod do studia historie II B - AHES2002 (2 kredity)

Zápočet bude udělen na základě 1) zodpovězení či splnění 26 otázek a úkolů v Moodle; 2) odevzdání 2 referátů na metody a tematicko-metodologickou oblast s powerpointovou prezentací; 3) schválení konečné verze seminární práce.

Seminární práce musí vycházet z minimálně 5 vydaných pramenů, dobového tisku, minimálně z 10 odborných knih, studií, článků a 1 kvalifikační práce.

V Moodle hodnocení: za jeden referát: 10 bodů; schválená seminární práce: 0-54 bodů; 26 otázek v Moodle 26 bodů. Celkem bodů a známka: 100 – 50 prospěl, 49-0 neprospěl.

Seminární práce je vědeckou studií s vědeckým aparátem (poznámky pod čarou) má 15-20 normostran, přičemž úvod, vlastní text (analýza) a závěr tvoří minimálně 10 normostran. Jedna normostrana je 1 800 znaků s mezerami.

Povinná struktura:

A) titulní strana (název, autor, kurz), obsah, anotace/abstrakt (je o závěrech)

B) úvod (stanovit cíle studie, základní hypotézy a otázky, zhodnotit, komentovat, popsat použité metody, prameny a odbornou literaturu, srovnávat je navzájem, komentovat strukturu práce)

C) vlastní text (analýza)

D) hodnotící závěr a možnosti dalšího výzkumu

E) seznam zdrojů = 1. Nevydané prameny (z archivu), 2. Vydané prameny, 3. Dobový denní tisk, 4. Odborná literatura, časopisecké studie, studie ze sborníků, kvalifikační práce

Referát se skládá z komentované dvacetiminutové power pointové prezentace o minimálně 10 slidech. Součástí je odkaz nebo pdf teoretické studie a příkladu aplikace dané metody či přístupu.

Témata seminářů:

1. Shrnutí témat z 1. semestru, postup při zpracování tématu (etapy, fáze), zadání referátů k metodám historikovy práce a k tematicko-metodologické oblasti, jak prezentovat
2. Psaní odborného textu, praktické rady
3. Metody historikovy práce a tematicko-metodologická oblast, tvorba vědecké studie (syntéza, verifikace hypotéz, formulace závěru)
4. Metody historikovy práce a tematicko-metodologická oblast, druhy vědeckých studií (monografie, kolektivní monografie, popularizační kniha)
5. Metody historikovy práce a tematicko-metodologická oblast; srovnání encyklopedického hesla, studie ve vědeckém časopise, konferenčního příspěvku, studie ve sborníku z konference; specifika mezinárodních a domácích konferencí
6. Metody historikovy práce a tematicko-metodologická oblast, návod na psaní popularizačního článku
7. Metody historikovy práce a tematicko-metodologická oblast, předpisy ke kvalifikačním pracím (formální stránka)
8. Metody historikovy práce a tematicko-metodologická oblast, specifika učebnic, didaktiky a rozhlasové, televizní, filmové a internetové popularizace, eseje a komiksu
9. Metody historikovy práce a tematicko-metodologická oblast, problematika autorského práva, plagiátorství a etiky vědy
10. Metody historikovy práce a tematicko-metodologická oblast, historická vědecká pracoviště v České republice
11. Problémy při psaní seminární práce, obhajoby kvalifikačních prací
12. Problémy při psaní seminární práce, granty, projekty, studium v zahraničí, výběrová řízení
13. Problémy při psaní seminární práce, shrnutí, opakování, Atestace

Témata referátů z metod:

1. analýza, sémantická analýza
2. biografická metoda, role osobnosti v dějinách
3. přímá metoda, nepřímá metoda; diachronní a synchronní přístup; metoda sondy; historismus
4. induktivní, deduktivní, hypoteticko-deduktivní metoda
5. diskurz a diskurzivní analýza
6. historický narativ a jeho problémy
7. geografická metoda, historická demografie
8. kliometrie, kvantifikační interpretace; statistická metoda
9. komparativní (historicko-srovnávací) metoda
10. progresivní metoda, retrospektivní metoda
11. oral history

Témata referátů z tematicko-metodologické oblasti:

1. dějiny každodennosti, dějiny všedního dne
2. dějiny mentalit
3. dějiny dlouhého trvání (la longue durée), kritický a lingvistický obrat, seriální dějiny (histoire sérielle)
4. dějiny mezinárodních vztahů, transnacionální dějiny
5. dějiny žen, gender history
6. kontrafaktuální dějiny
7. politické dějiny, vyprávěcí dějiny, nové politické dějiny
8. vojenské dějiny
9. mikrodějiny (mikrohistorie, makrohistorie), kulturní antropologie
10. psychohistorie
11. sociální dějiny

Literatura ke studiu

Povinná

HOLBACHOVÁ, Ivana, Škola Annales a současné pojetí dějin. Antologie textů, Brno 1995
IGGERS, Georg G., Dějepisectví ve 20. století. Od vědecké objektivitě k postmoderní výzvě, Praha 2002

Doporučená

APPLEBYOVÁ, Joyce, HUNTOVÁ, Lynn, JACBOVÁ, Margaret, Jak říkat pravdu o dějinách. Historie, věda, historie jako věda a Spojené státy americké, Brno 2002
ČAPSKÁ, Veronika, STORCHOVÁ, Lucie, Transkulturalita místo národní mytologie? Historický výzkum procesů kulturní výměny, in: Dějiny – Teorie – Kritika 2/2015, s. 187-201, dostupné z: <http://www.dejinyteoriekritika.cz/Modules/ViewDocument.aspx?Did=3524>
ČECHURA, Jaroslav, Mikrohistorie a raněnovověká studia: možnosti a meze jednoho historiografického konceptu, in: Časopis Matice moravské 135, 2016, č. 2, s. 361-393
ČECHUROVÁ, Jana, RANDÁK, Jan a kol., Základní problémy studia moderních a soudobých dějin, Praha 2014
ČMEJRKOVÁ, Světlá a kol., Jak napsat odborný text, Praha 1999
ČORNEJ, Petr, Historici, historiografie a dějepis: studie, črty, eseje, Praha 2016
FEUEREIS, Eduard, Narativismus a historiografie, in: Dějiny-teorie-kritika 8, 2011, č. 1, s. 7-34. Dostupné také z: <http://www.dejinyteoriekritika.cz/Modules/ViewDocument.aspx?Did=41>
GODFREY, Donald G. (ed.), Methods of historical analysis in electronic media. Mahwah 2006
GUNN, Simon, FAIRE, Lucy (eds.), Research methods for history. Second edition. Edinburgh 2016
HALBWACHS, Maurice, NAMER, Gérard (ed.), JAISSON, Marie (ed.), Kolektivní paměť, Praha 2009
HENDL, Jan, Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání, Praha 2016
HENDL, Jan, REMR, Jiří, Metody výzkumu a evaluace, Praha 2017
HORSKÝ, Jan, Dějepisectví mezi vědou a vyprávěním, Praha 2009

- HORSKÝ, Jan, Narativistická kritika dějepiscectví a rozhraní mezi historiografií a (přírodní) vědou a mezi dějepisnou konstrukcí a literární fikcí, in: Dějiny-teorie-kritika 10, 2013, č. 1, s. 126-136. Dostupné z: <http://www.dejinyteoriekritika.cz/Modules/ViewDocument.aspx?Did=361>
- JANÁČ, Jiří. Transnacionální obrat? Nové trendy v konceptu světových/evropských dějin a jejich aplikace při studiu dějin technologií, in: Dějiny věd a techniky 44, 2011, č. 2, s. 98-116. Dostupné z: <http://ezproxy.nkp.cz/login?auth=shibboleth&url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=30h&AN=79756630&lang=cs&site=ehost-live>
- JELEČEK, Leoš, Environmentalizace vědy, geografie a historické geografie: Environmentální dějiny a výzkum land use Česka v 19. a 20. století, in: Klaudyán 4, 2007, č. 1, s. 20-28
- JIROUŠEK, Bohumil, Česká historiografie na počátku 21. století – mezi příběhem, strukturou a teorií, in: Český časopis historický 110, 2012, s. 501-512
- KLADIWA, Pavel, Národnostní statistika českých zemí 1880-1921 - faktory, výsledky a problém jejich interpretace, in: Moderní dějiny 23, 2015, č. 2, s. 61-81
- KNOZ, Tomáš, Místa lichtenštejnské paměti: úvodní teze, in: Časopis Matice moravské 131, 2012, suppl. 3, s. 23-45. Dostupné z: <https://biblio.hiu.cas.cz/files/149434>
- KOZMANOVÁ, Irena, SOBĚHART, Radek, STELLNER, František, „Kulturní obrat“ jako impuls pro spojení hospodářských a politických dějin? in: Nové přístupy k metodologii hospodářských a politických dějin, Praha 2013, s. 10-44
- KUČERA, Martin, Tázání po dějinném, Praha 2012
- LE GOFF, Jacques, Paměť a dějiny, Praha 2007
- LENDEROVÁ, Milena, HANULÍK, Vladan, TINKOVÁ, Daniela (eds.), Dějiny těla: prameny, koncepty, historiografie, Červený Kostelec 2013
- MAUR, Eduard, Základy historické demografie, Praha 1983
- NEČASOVÁ, Denisa, Dějiny žen či gender history? Možnosti, limity, východiska, in: Dějiny-teorie-kritika 5, 2008, č. 1, s. 81-102. Dostupné z: <http://www.dejinyteoriekritika.cz/Modules/ViewDocument.aspx?Did=124>
- NEUDORFLOVÁ, Marie L., Pokusy o reinterpretaci dějin - obvykle používané metody, in: Spory o dějiny, 2003, č. 4, s. 131-136
- NODL, Martin, Mikrohistorie a historická antropologie, in: Dějiny-teorie-kritika 1, 2004, č. 2, s. 237-252. Dostupné z: http://issuu.com/muaavcr/docs/dtk_042
- PÁNEK, Jaroslav, Historici mezi vědou a vědní politikou = Historians between science and science policy, Pardubice 2016
- PETRÁŇ, Josef, Mikrohistorie aneb o nedějinách, in: Dějiny ve věku nejistot. Sborník k příležitosti 70. narozenin Dušana Třeštíka, Praha 2003, s. 201-208
- PULLMANN, Michal, Sociální dějiny a totalitněhistorické vyprávění, in: Soudobé dějiny 15, 2008, č. 3-4, s. 703-717, 797-798. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/sd_3_4_2008.pdf
- ŘEPA, Milan, Trocha teorie úvodem o schopnosti historiografie rekonstruovat minulost, in: Časopis Matice moravské 134, 2015, supplementum 7, s. 11-15. Dostupné z: <https://wayback.webarchiv.cz/secure/http://cesko-lichtenstejnskaomisehistoriku.cz/wp-content/uploads/2016/12/CMM-134-2015-Supplementum7.pdf>
- ŘEZNÍKOVÁ, Lenka, Biografie jako textová a sociální praxe: ke konjunkturu žánru na prahu moderny, in: Dějiny-teorie-kritika 12, 2015, č. 1, s. 93-117. Dostupné z: <http://www.dejinyteoriekritika.cz/Modules/ViewDocument.aspx?Did=3508>

- SALEVOURIS, Michael J., FURAY, Conal, *The methods and skills of history: a practical guide*. 4th ed., Chichester 2015
- SIGLOVÁ, Tereza, *Dějiny venkova v českých zemích 18.-20. století: historiografie, metody, problémy*, in: *Časopis Matice moravské* 133, 2014, č. 1, s. 229-232. Dostupné z: <http://www.malice-moravska.cz/files/magazine-numbers/2014-1-nove.pdf>
- SOBĚHART, Radek, *Hospodářské a sociální dějiny – stále živé spojení?* in: *Hospodářské dějiny v České republice na počátku 21. století*, usp. František Stellner, Radek Soběhart, Praha 2009, s. 73-80
- STELLNER, František, SOBĚHART, Radek, *České země a západní Evropa v zahraniční historiografii*, in: IX. Sjezd českých historiků. Pardubice 6.-8. září 2006. Svazek III., usp. Michaela Hrubá, Marie Ryantová, Petr Vorel, Pardubice, Praha, Ústí nad Labem 2008, s. 149-172
- STELLNER, František, VOKOUN, Marek, *Internet, social sciences and humanities*, in: *Human Affairs: Postdisciplinary Humanities & Social Sciences Quarterly* 24, 2014, no. 4, s. 492-510
- STORCHOVÁ, Lucie a kol., *Koncepty a dějiny: proměny pojmů v současné historické vědě*, Praha 2014
- STORCHOVÁ, Lucie, HORSKÝ, Jan, *Paralely, průsečíky, mimoběžky: teorie, koncepty a pojmy v české a světové historiografii 20. století*, Ústí nad Labem 2009
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga, *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Několik zásad pro začátečníky*. Praha 2005
- ŠEDIVÁ KOLDINSKÁ, Marie a kol., *Základní problémy studia raného novověku*, Praha 2013
- ŠEDIVÝ, Ivan, *Česká historiografie vojenství 1989-2002: témata, metody, osobnosti, problémy, kontexty*, in: *Český časopis historický* 100, 2002, č. 4, s. 868-901
- TOSH, John, *The pursuit of history: aims, methods and new directions in the study of history*. Sixth edition. London 2015
- TOYNBEE, Arnold J., *Studium dějin*, Praha 1995
- TŘEŠTÍK, Dušan, *Dějiny v postmoderním očistci*, Praha 2005
- TURABIAN, Kate L., *A Manual for Writers of Research Papers, Theses, and Dissertations, Seventh Edition: Chicago Style for Students and Researchers (Chicago Guides to Writing, Editing, and Publishing)*, Chicago 2007
- VANĚK, Miroslav, MŮCKE, Pavel, PELIKÁNOVÁ, Hana, *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*, Praha 2007
- VEYNE, Paul, *Jak se píšou dějiny*, Červený Kostelec 2010
- VOKOUN, Marek, *Cliometrie*, in: Kozmanová, Irena et al., *Nové přístupy k metodologii hospodářských a politických dějin*, Praha 2013, s. 127-152
- VOKOUN, Marek, STELLNER, František, *Czech economic historians and interdisciplinary approach*. *Économies et Sociétés. Série "Histoire Économique Quantitative"* 50, 2015, No. 6, s. 857-875
- VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla, *Prameny a metody výzkumu dějin mentalit*, in: *Konference Sociální dějiny českých zemí v 18., 19. a 20. století: (Praha 10. a 11.10.2000) = Konferenz Sozialgeschichte der böhmischen Länder im 18., 19. und 20. Jhr.: (Prag 10. und 11.10.2000)*. Kutná Hora, Praha 2001, s. 47-50
- WHITE, Hayden V., *Metahistorie: historická imaginace v Evropě devatenáctého století*, Brno 2011

26. ledna 2020 (doplněno vzhledem k nouzovému stavu 27. 4. 2020)